Visie Bureau Clara Wichmann ter behoud van straatsekswerk in Nederland en van de tippelzone in Nijmegen

April 2023

Ter introductie

Bureau Clara Wichmann streeft als stichting naar een betere maatschappelijke en rechtspositie van vrouwen in Nederland. Het Bureau zet zich onder meer in voor de versterking van de juridische en maatschappelijke positie van sekswerkers. Het merendeel van de sekswerkers is (trans) vrouw, waarmee dit een gender issue is en het raakt aan de missie en visie van Bureau Clara Wichmann[1]. Sekswerk legt het Bureau uit als de uitwisseling van seksuele diensten tegen betaling tussen instemmende volwassenen, onder de afgesproken voorwaarden.

Bureau Clara Wichmann heeft kennisgenomen van de stukken van het College van B&W (B&W) met betrekking tot de toekomst van de tippelzone in Nijmegen. Het Bureau deelt met deze brief haar visie op deze stukken. Het Bureau is graag bereid aan uw Raad een toelichting te geven over haar visie,

Overwegingen van Bureau Clara Wichmann bij de scenario's van het College van Burgemeester & Wethouders voor de tippelzone in Nijmegen

B&W presenteert vier scenario's voor de toekomst van de tippelzone in Nijmegen aan de Gemeenteraad: *'scenario 1: beperkte openstelling'*, *'scenario 2: een maximum stelsel'*, *'scenario 3: volledige opening'* en scenario 4: volledige sluiting'[2].

Bureau Clara Wichmann stelt voorop dat gezien de eerdere democratische besluitvorming (de Nijmeegse Raad besloot reeds twee maal tot het openhouden van de tippelzone) het niet in de rede ligt om opnieuw het voortbestaan van de tippelzone ter discussie te stellen. Dit creëert veel onrust onder de betrokken sekswerkers, verhindert dat noodzakelijke verbeteringen van de zone en de faciliteiten tot stand komen en getuigt niet van een betrouwbare overheid welke recht doet aan sekswerkers en hun veiligheid en waardigheid.

Bureau Clara Wichmann begrijpt dat de gemeente Nijmegen straatsekswerk wil reguleren vanuit het oogpunt van openbare orde en ruimtelijke ordening. Dat geldt immers ook net zo goed voor andere branches, zoals taxichauffeurs (denk aan gereguleerde standplaatsen), markten (denk aan regels die plaats en tijd van markten reguleren) en detailhandel (denk

[1] https://open.overheid.nl/repository/ronl-043d1229f68a35434dc71dad93cf1b505b4cc1d9/1/pdf/tk-bijlage-de-nederlandse-seksbranche.pdf
[2] Brief College van Burgemeester en Wethouders Gemeente Nijmegen, Evaluatie Zorgaanpak straatsekswerkers en brede ontwikkelingen tippelzone, 28 maart 2023

Postbus 93639 | Nieuwe Achtergracht 164, 1018WV Amsterdam | T 31 (0)20 525 8113 | info@clara-wichmann.nl
www.clara-wichmann.nl | KvK 41180745 | IBAN NL03 INGB 0000 6434 64

bijv. aan de bestemming van een pand). Tegelijk laat een evaluatie van eerdere tippelzones zien dat juist open zones, d.w.z. zones die zijn ingericht voor alle straatprostituees zonder verregaande regulering, het meest succesvol waren en de minste problemen opleverden, omdat zij beter in staat bleken adequaat te reageren op veranderingen.[3] Daarnaast toont een wetenschappelijke evaluatie van tippelzones in 25 Nederlandse steden tussen 1994-2011 dat in de eerste twee jaar na opening van een tippelzone het aantal geregistreerde gevallen van seksueel misbruik en verkrachting met 30-40 % daalde.[4]

Bureau Clara Wichmann vindt dan ook dat het uitgangspunt moet zijn om de zone open te houden (*'scenario 3: volledige opening'*), en betoogt dat er vanuit dat perspectief oplossingen zijn voor knelpunten als die zich voordoen. Daarnaast merkt Bureau Clara Wichman op dat naast het bieden van 'zorg en uitstap' het nadrukkelijk ook gaat om het belang van het bieden van goede, gezonde en veilige werkomstandigheden aan sekswerkers. Dit element zou naast 'beheersbaarheid, veiligheid, en zorgverlening' van zwaarwegend belang in het beleid dienen te zijn. In dit kader willen wij benadrukken dat sekswerk (legaal) werk is, en dat geldt ook voor straatsekswerk.

Bureau Clara Wichmann ziet in de stukken die B&W aan de Raad heeft gestuurd, geen onderbouwing van de aanname dat "alleen sluiting een positieve prikkel" geeft om uit te stappen (zie *scenario 4*), respectievelijk dat instandhouding van de tippelzone de kans op uitstappen verkleint (zie *scenario 1*). Bij ons bekend wetenschappelijke onderzoek biedt daar ook geen onderbouwing voor. Sluiting betekent immers niet dat sekswerkers stoppen met (straat)sekswerk, maar heeft met name als gevolg dat zij hun werk onder illegale en dus gevaarlijkere omstandigheden voortzetten. Dit wordt door B&W ook erkend in *scenario 4* waarin gewag wordt gemaakt van mogelijke toename agressie, misbruik en geweld, meer illegaliteit en minder zicht. Veel sekswerkers willen immers niet uitstappen en sekswerkers die dat wel willen, kunnen dat nu ook. B&W wekken hiermee de indruk dat zij 'uitstappen' nog steeds als de enige vorm van 'lotsverbetering' zien. Bureau Clara Wichmann vindt dat sekswerkers zélf degenen moeten zijn die invulling geven aan het begrip 'lotsverbetering' en dat hun zorgen, wensen en belangen gehoord moeten worden. Bureau Clara Wichmann zet verder vraagtekens bij de invulling van *scenario 2*: met name bij de vaststelling waarom er geen aparte positie meer aan een kwetsbare groep kan worden toegekend indien de tippelzone voor een bredere groep sekswerkers wordt opengesteld.

[3] *Straatprostitutie: bestrijden, gedogen, reguleren of vrij geven?* Visiestuk van het Landelijk Overleg Tippelprostitutie. (2004), p. 2.
[4] Bisschop P., Kastoryano, S., Van der Klauw B. (2017). *Street prostitution zones and crime*, American Economic Journal: Economic Policy 28-63, 9(4).

Postbus 93639 | Nieuwe Achtergracht 164, 1018WV Amsterdam | T 31 (0)20 525 8113 | info@clara-wichmann.nl
www.clara-wichmann.nl | KvK 41180745 | IBAN NL03 INGB 0000 6434 64

Van de door B&W gepresenteerde vier scenario's zijn *'scenario 1: beperkte openstelling'*, *'scenario 2: een maximum stelsel'* en *'scenario 4: volledige sluiting'* in onze ogen geen realistische opties vanuit het perspectief van een verantwoordelijke overheid. Sluiting of slechts gedeeltelijke openstelling van veilige werkplekken op de tippelzone zal de onveiligheid voor sekswerkers immers alleen maar vergroten, omdat sekswerkers in de illegaliteit verdwijnen, de (onderlinge) sociale controle wegvalt en de drempel om naar de hulpverlening of naar de politie te stappen in geval van misstanden wordt verhoogd.

Het sluiten van de tippelzone of slechts een gedeeltelijke openstelling ervan, betekent bovendien niet dat (andere) straatsekswerkers opeens alternatieve werk- en inkomstenmogelijkheden hebben of het beroep niet meer (willen) uitoefenen. Met deze scenario's worden de doelen van de gemeente voor het beleid rondom de tippelzone dan ook niet gediend.

De inrichting van straatsekswerk in Nederland en in Nijmegen

Hoe dan wel? Het uitgangspunt van overheidsbeleid moet zijn dat sekswerkers veilig en gezond kunnen werken op de manier zoals zij zelf willen met dezelfde keuzevrijheid voor wat betreft werkvorm als andere werkende burgers, waarbij in het bijzonder bescherming wordt geboden tegen mensenhandel en andere vormen van geweld en misbruik.

Indachtig dit uitgangspunt doet Bureau Clara Wichmann hierbij een aantal voorstellen, uitgaande van het waarborgen van de veiligheid en gezondheid van sekswerkers, de bescherming van de openbare orde en respect voor de fundamentele rechten van sekswerkers. Dat laatste betekent dat geen sprake kan zijn van verplichte registratie en dat sekswerkers vrije toegang moeten hebben tot de tippelzone.

1. Sekswerkers moeten hun werk legaal en veilig kunnen uitoefenen, met waarborging van hun fundamentele rechten. Dit betekent onder meer dat overheidsbeleid zich moet richten op toegang tot (voldoende) veilige en legale werkplekken *('scenario 3: volledige opening')*, toegang tot passende gezondheidszorg en hulpverlening en adequate bescherming tegen mensenhandel en andere vormen van uitbuiting en geweld. Bovendien moet overheidsbeleid in acht nemen dat sekswerkers op grond van hun recht op vrije arbeidskeuze en vrije dienstverlening net als andere werkende burgers een daadwerkelijke vrije arbeidskeuze hebben: dat wil zeggen dat zij de keuze moeten hebben of zij bij of voor een (seks)bedrijf willen werken of als zelfstandig zzp'er, zonder tussenkomst of bemoeienis van derden, alleen of in samenwerking met anderen[5]. In de

[5] Sekswerkers werken in clubs ook als (semi-)zelfstandige (via het opting-in systeem) en achter de ramen als zelfstandige, maar dus wel steeds afhankelijk en onder controle van een exploitant en tegen de afdracht van een fors deel van hun inkomen.

Postbus 93639 | Nieuwe Achtergracht 164, 1018WV Amsterdam | T 31 (0)20 525 8113 | info@clara-wichmann.nl
www.clara-wichmann.nl | KvK 41180745 | IBAN NL03 INGB 0000 6434 64

visie van Bureau Clara Wichmann – onder verwijzing naar de fundamentele (arbeids)rechten – houdt dit in dat gemeenten verschillende vormen van sekswerk mogelijk moeten maken, waarvan straatsekswerk er een is.

2. Nijmegen heeft als een van de weinige gemeenten een tippelzone, zodat sekswerkers een keuze kunnen (blijven) maken voor deze werkvorm. Bureau Clara Wichmann spreekt bij deze nadrukkelijk haar waardering uit voor de keuze van de Gemeenteraad van Nijmegen om de tippelzone te behouden.
3. Dat er een tippelzone in Nijmegen is, is om een aantal redenen belangrijk. De tippelzone is een van de weinige werkvormen waar sekswerkers zonder tussenkomst of bemoeienis van een derde kunnen werken: zij kunnen er zelfstandig werken als zzp'er zonder verplichtingen aan een derde/exploitant die daarmee ook (ongewenste) controle over hun werk uitoefent en een aanzienlijk deel van hun verdiensten incasseert. Bovendien kunnen lang niet alle groepen sekswerkers, zoals bijvoorbeeld mannen en transvrouwen, terecht bij de vergunde bordelen. De beschikbaarheid van de tippelzone maakt het mogelijk voor sekswerkers die, om welke reden dan ook, niet bij of voor een bordeel/seksbedrijf, in of vanuit hun huis, of als (zelfstandige) escort willen of kunnen werken, hun dienstverlening aan te bieden. Het *de facto* verbod voor sekswerkers om als zzp'er zelfstandig in of vanuit huis te werken of een bedrijfsruimte elders te huren maakt thuis en/of vanuit huis werken per definitie onveilig, omdat klanten en criminelen weten dat de betrokken sekswerkers bij misbruik, beroving, chantage of geweld niet naar de politie zullen gaan. Immers, zij werken 'illegaal' en lopen daarmee het risico op boetes, huisuitzetting en/of gedwongen outing. De tippelzone is vrijwel de enige manier voor sekswerkers om legaal, veilig en autonoom, zonder tussenkomst of bemoeienis van een derde, hun legale beroep te kunnen uitoefenen.
4. Tippelzones zijn van oudsher een laagdrempelige en veilige werkvorm voor sekswerkers, die juist ook voor de meest kwetsbare groepen onder hen bescherming biedt tegen misbruik. Sekswerkers kunnen er terecht in de huiskamer, hebben toegang tot gezondheidszorg en hulpverlening, er is een *community*, een belangrijke, onderlinge sociale controle en bovendien zijn de beroepskosten laag. Kortom, de tippelzone biedt een veilige werkplek en is een van de weinige legale mogelijkheden voor sekswerkers om zelfstandig te werken. Dit wordt bevestigd door de commissie Sorgdrager in haar recente deskundigen- rapport over de situatie in Utrecht.[6] Terugkijkend naar de (opgeheven) tippelzone in die stad constateert de commissie dat de tippelzone belangrijke sociale controle bood, goede hulp- en dienstverlening behelsde en er een goede relatie met veiligheidspartners bestond. Met het opheffen van de tippelzone zijn

[6] Document Utrecht - Rapport Sekswerk in Utrecht.pdf - iBabs RIS (bestuurlijkeinformatie.nl)

Postbus 93639 | Nieuwe Achtergracht 164, 1018WV Amsterdam | T 31 (0)20 525 8113 | info@clara-wichmann.nl
www.clara-wichmann.nl | KvK 41180745 | IBAN NL03 INGB 0000 6434 64

in Utrecht deze belangrijke randvoorwaarden voor een veilige en legale uitoefening van (straat)sekswerk verdwenen.[7]

5. Waar andere gemeenten tippelzones afschaften, zoekt Nijmegen actief naar manieren om met oog voor de belangen van sekswerkers en de belangen van de buurt de tippelzone duurzaam veilig en werkbaar te houden. Zo biedt de tippelzone een veilige werkplek met verschillende voorzieningen op het gebied van gezondheidszorg en hulpverlening aan sekswerkers, terwijl tegelijkertijd overlast wordt voorkomen door ongeregeld tippelen. Daarvoor is het wel van belang dat alle sekswerkers die dat willen toegang hebben tot de zone. Met de instandhouding van de tippelzone geeft de gemeente Nijmegen een positief voorbeeld aan andere gemeenten. Het beleid van de gemeente Nijmegen kan bijdragen aan een vernieuwd en eigentijds sekswerkbeleid, rekening houdend met ook andere belangen van de stad zoals openbare orde en veiligheid.

Specifieke voorstellen voor de inrichting van de tippelzone in Nijmegen

1. Maak de tippelzone vrij toegankelijk voor sekswerkers die er willen werken (*'scenario 3: volledige opening'*). Sekswerkers melden zich met hun identiteitsbewijs bij het dag-team (samengesteld uit de toezichthouder en de beheerder van de huiskamer) wanneer ze gaan werken. Zo wordt overzicht gehouden en wordt de minimumleeftijd van18 jaar gehandhaafd. Hiervoor is registratie niet nodig zoals B&W in *scenario 2 en scenario 3* suggereert, maar kan bijvoorbeeld gewerkt worden met dagpasjes op werknaam. Bij vertrek melden de sekswerkers zich weer af in de huiskamer.
2. De tippelzone en de huiskamer worden gerund door de zorgprofessionals en de toezichthouder die daar nu ook werkzaam zijn, in samenwerking met sekswerkers. Zet bijvoorbeeld een klankbordgroep op van sekswerkers die gebruik maken van de zone met wie regelmatig het reilen en zeilen van de zone wordt besproken en met wie oplossingen kunnen worden gezocht voor eventuele problemen die zich voordoen.
3. Biedt een veilige werkomgeving door onder andere te zorgen voor een vertrouwd team met bekende gezichten van o.a. de toezichthouder, een goede relatie met de politie in geval van geweld of misbruik, en toegang tot passende gezondheidszorg en hulpverlening. Uit de in opdracht van de Gemeente Nijmegen uitgevoerde evaluatie[8] blijkt dat individueel casemanagement goed werkt voor de huidige sekswerkers. Wij bepleiten daarom individueel casemanagement het uitgangspunt te laten zijn in de zorgaanpak van

[7] Zie ook https://nos.nl/regio/utrecht/artikel/358560-verkracht-mishandeld-en-beroofd-utrechtse-sekswerkers-vertellen-raad-over-consequenties-gemeentebeleid.
[8] *Evaluatie zorgaanpak straatsekswerkers Gemeente Nijmegen* (2023). Mieke Looman MPM, Eline Lubbes MSc. Bureau HHM.

Postbus 93639 | Nieuwe Achtergracht 164, 1018WV Amsterdam | T 31 (0)20 525 8113 | info@clara-wichmann.nl
www.clara-wichmann.nl | KvK 41180745 | IBAN NL03 INGB 0000 6434 64

de toekomst, ook als de zorgaanpak in de door B&W voorgestelde scenario's in de 'reguliere structuren' verankerd gaat worden.

4. Meer sekswerkers op de zone zorgt ook voor meer veiligheid door toename van de onderlinge sociale controle: sekswerkers letten op elkaar. Zorg dat de huiskamer en de wc's open en beschikbaar zijn tijdens de uren dat de tippelzone toegankelijk is voor de sekswerkers. Maak afdaken om de sekswerkers te beschermen tegen kou en regen.
5. Betrek sekswerkers bij het beleid, om te beginnen bij de uitwerking van de aanbevelingen (zie hiervoor ook de brief aan de Gemeenteraad ad 4, p. 4), en investeer in de ontwikkeling van vormen van '*collaborative governance*' oftewel samenwerkend beleid. Dat betekent dat alle partijen die het aangaat en die betrokken zijn bij het beleid of daar voorwerp van zijn - gemeente, hulpverlening, toezichthouders, politie, bewoners en sekswerkers - samen beleid ontwikkelen, monitoren en evalueren. Juist voor het aanpakken van problemen en situaties waarin conflicten en wederzijds wantrouwen een rol spelen is dit een pragmatische en effectieve methode.[9] Op deze manier kan vinger aan de pols worden gehouden bij de ontwikkeling van de zone en kan er voor evt. problemen die zich voordoen gezamenlijk naar oplossingen gezocht worden in plaats van op voorhand repressief beleid te maken voor wat misschien kan gebeuren. B&W betrekt in de door haar voorgestelde scenarios '*2: een maximum stelsel*' en '*3: volledige opening*' deze werkwijze. B&W wijst erop dat '*collaborative governance*' veel inzet van het gemeentelijk apparaat vergt. Wellicht zal hiermee inderdaad meer inzet gepaard gaan dan met het eenzijdig opstellen van beleid, maar in samenwerking tussen sekswerkers en gemeente kan tot oplossingen gekomen worden die onder de doelgroep en de buurtbewoners breder gedragen worden en die dus ook op lange termijn beter houdbaar zijn. En dat is vanuit het oogpunt van een verantwoordelijke en betrouwbare overheid duurzamer en veruit te prefereren.

Visie Bureau Clara Wichmann op sekswerk in Nederland

Sekswerk is een legaal beroep met bijbehorende fundamentele rechten

Sekswerk is een legaal beroep, het wordt als zodanig belast, en dient als volwaardig beroep behandeld en beschermd te worden in Nederlandse wetgeving en beleid.

Sekswerkers hebben net als iedere andere beroepsbeoefenaar het recht hun werk in vrijheid en onder veilige en gezonde omstandigheden uit te voeren, met dezelfde keuzemogelijkheden en rechten als andere (werkende) burgers. Dat wil zeggen dat zij net

[9] Zie ook *De Legale Facade. Sekswerkbeleid: hoe kan het anders?* (2018). SoaAids Nederland, Aidsfonds, Proud, PITCH. https://www.sekswerk.info/files/2021-09/brochure-legale-facade.pdf

Postbus 93639 | Nieuwe Achtergracht 164, 1018WV Amsterdam | T 31 (0)20 525 8113 | info@clara-wichmann.nl
www.clara-wichmann.nl | KvK 41180745 | IBAN NL03 INGB 0000 6434 64

als andere werkers moeten kunnen kiezen of ze bij of voor een bedrijf willen werken of als zzp'er, alleen of in samenwerking met collega's.

Op grond van de mensen- en grondrechten hebben sekswerkers het *recht* daarin door de overheid beschermd te worden; en heeft de overheid de *plicht* sekswerkers daartoe te beschermen. Deze fundamentele grondhouding dient als uitgangspunt centraal te staan bij elk beleid over sekswerk. Meer precies vormt de (juridische) grondslag hiervoor het recht op zelfbeschikking,[10] het recht op vrije arbeidskeuze en vrij verkeer van diensten, en het recht op bescherming van privacy en de persoonlijke levenssfeer, inclusief de bescherming van gevoelige persoonsgegevens. Bureau Clara Wichmann ziet het als haar taak zich in te zetten voor de naleving van deze rechten van sekswerkers.

Bureau Clara Wichmann streeft ernaar dat sekswerkers als gelijkwaardige en waardevolle partners betrokken worden bij de ontwikkeling, uitvoering, monitoring en evaluatie van (overheids)beleid dat hen aangaat. Dat is niet alleen in overeenstemming met het (mensenrechtelijke) principe van participatie, maar verbetert ook de kwaliteit en effectiviteit van beleid. Bovendien voorkomt het ongewenste neveneffecten en dat maatregelen (onbedoeld) ten koste gaan van de veiligheid, gezondheid en autonomie van sekswerkers. Ook de staatssecretaris van V&J moedigt in een pas verschenen brief aan de Tweede Kamer gemeenten aan tot lokaal sekswerkbeleid te komen in samenspraak met onder andere sekswerkers.[11]

Een registratieplicht is niet in overeenstemming met de rechten van sekswerkers

Op basis van de internationale mensenrechten hebben Staten, en dus ook Nederland, de verplichting om discriminatie op grond van gender en andere vormen van directe of indirecte discriminatie tegen te gaan, en om de mensenrechten van individuen – waaronder die van vrouwen en meisjes, en zij die het risico lopen om gediscrimineerd te worden vanwege seksuele oriëntatie, genderidentiteit, of op welke grond dan ook – te waarborgen, te respecteren, te beschermen en te bevorderen. Nederland is daarmee wat betreft de rechten van sekswerkers gebonden aan de Grondwet en aan Europese en internationale verdragen.[12] Dit houdt ook in dat gemeenten sekswerkers geen registratieplicht kunnen

[10] Het EHRM legt het zelfbeschikkingsrecht onder meer uit als dat een ieder zijn eigen keuzes mag maken: *"for this freedom to be meaningful, (…) to make choices that accord with one's own views and values, regardless of how irrational, unwise or imprudent such choices may appear to others.*" EHRM 10 juni 2010, (*Jehova's Witnesses of Moscow/Rusland)*, par. 136.

[11] https://open.overheid.nl/repository/ronl-5e4454cdda14e9359acc37a69a2fde0aff487dce/1/pdf/tk-beleidsreactie-onderzoek-sekswerk-in-utrecht-commissie-sorgdrager.pdf.

[12] Dit gaat onder andere over de volgende (grond)rechten:
- het recht op vrije arbeidskeuze: artikel 19 lid 3 Grondwet en artikel 6 van het Internationale Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (IVESCR);
- het recht op vrije ontplooiing en integriteit: artikel 8 EVRM; artikel 3 van het VN-Vrouwenverdrag bepaalt dat vrouwen in staat worden gesteld zich (sociaal- en economisch) volledig te kunnen ontplooien en

Postbus 93639 | Nieuwe Achtergracht 164, 1018WV Amsterdam | T 31 (0)20 525 8113 | info@clara-wichmann.nl
www.clara-wichmann.nl | KvK 41180745 | IBAN NL03 INGB 0000 6434 64

opleggen. Registratie van sekswerkers valt onder het verbod op de verwerking van gevoelige persoonsgegevens dat slechts onder strikte voorwaarden en op grond van een (formeel)wettelijke basis doorbroken kan worden. Het is in strijd met de Nederlandse en Europese privacy wetgeving, het nut van een registratieplicht is onbewezen en het helpt niet om mensenhandel te bestrijden. Onderzoek in Duitsland toont aan dat verplichte registratie van sekswerkers stigmatiserend werkt, sekswerkers in de illegaliteit drukt en juist tot nadelige, onveilige situaties kan leiden.[13]

De Autoriteit Persoonsgegevens heeft in verschillende zaken bepaald dat registratie van sekswerkers verboden is, hierin gevolgd door de Nederlandse rechter. Daarbij overwoog de rechtbank onder meer dat bij de verwerking van dit persoonsgegeven sekswerkers een verhoogde kans lopen op misbruik en discriminatie.[14]

Tevens zijn zowel de Afdeling advisering van de Raad van State (de Raad van State) als de Autoriteit Persoonsgegevens helder in hun wetgevingsadvies aan de regering over de invoering van een wettelijke vergunning- en registratieplicht, onder meer onder verwijzing naar het recht op bescherming van persoonsgegevens. De Raad van State heeft ernstige twijfels of de invoering van een registratie- en vergunningensysteem voor sekswerkers zoals

---

ontwikkelen. Hiernaast moeten overheden op grond van artikel 6 alle passende maatregelen nemen om vormen van handel in- en de uitbuiting van vrouwen tegen te gaan;

- het recht op veilige en gezonde arbeidsomstandigheden: dit volgt uit de verdragen van de International Labour Organization (ILO), die Nederland heeft geratificeerd of binnenkort zal ratificeren, waaronder ILO Conventie 115, 187 en 190. Zie ook de Verklaring van de ILO inzake de Fundamentele Principes en Rechten op het Werk;
- het recht op privacy en respect voor privéleven: artikel 10 Grondwet en artikel 8 EVRM. CEDAW, het orgaan dat de uitvoering van het VN-Vrouwenverdrag handhaaft, uitte al in 2010 haar zorgen over de voorgestelde registratieplicht van sekswerkers. De zorgen waren toen al dat dit kan leiden tot onveiligheid en het risico dat sekswerkers in de onzichtbare, en oncontroleerbare illegaliteit belanden. In de zaak *Khelili tegen Zwitserland* uit 2011 oordeelde het EHRM al dat een registratieplicht van sekswerkers inbreuk maakt op artikel 8 EVRM.
- Daarnaast is het recht op bescherming van bijzondere persoonsgegevens vastgelegd in artikel 9 lid 1 AVG. Eerder is in de rechtspraak al bepaald dat art. 149 en !51a Gw geen toereikende basis vormen voor doorbreking van het in de AVG vastgelegde verbod op verwerking van gevoelige persoonsgegevens (ABRvS 23 december 2020, ECLI:NL:RVS:2020:3087 en ABRvS 29 augustus 2018, ECLI:NL:RVS:2018:2856).
- het Europese fundamentele recht op het vrije verkeer van diensten: artikelen 56-62 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) en de Europese Dienstenrichtlijn (Richtlijn 2006/123/EG).

[13] Degenhardt, T., & Lintzen, L.-M. (2019). Auswirkungen des Prostituiertenschutzgesetzes auf die Prostitutionsszene in NRW. Dortmund.

[14] Rechtbank Den Haag, 8 maart 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:2682: "*Sekswerkers lopen bij de verwerking van dit persoonsgegeven een verhoogde kans op misbruik en discriminatie. Alleen al het kenbaar worden van het gegeven dat iemand sekswerker is, kan leiden tot onomkeerbare en langdurige schade voor zowel de betrokkene als zijn directe sociale omgeving, hetgeen wordt verstrekt door het maatschappelijk stigma dat rust op het beroep van sekswerker. De maatschappelijke risico's bij de verwerking van hun persoonsgegevens in een register of administratie van de overheid zijn onverminderd groot.*" (r.o. 3, achtste alinea).

Postbus 93639 | Nieuwe Achtergracht 164, 1018WV Amsterdam | T 31 (0)20 525 8113 | info@clara-wichmann.nl
www.clara-wichmann.nl | KvK 41180745 | IBAN NL03 INGB 0000 6434 64

voorgesteld een positieve bijdrage zal leveren aan het bestrijden van misstanden in de sekswerksector. Naar verwachting zal het vergunningvereiste een hoge drempel vormen om dit beroep legaal uit te oefenen. Het is daarmee aannemelijk dat illegaal sekswerk en ook de kans op misstanden toenemen. Bovendien heeft registratie een stigmatiserende werking met de daaraan verbonden nadelige gevolgen. Daarmee vormt het een inbreuk op het recht voor respect voor het privéleven. Dit geldt ook voor de invoering van een vergunning- en registratieplicht van sekswerkers als voorwaarde om op de tippelzone te kunnen/mogen werken. Naast versterking van het stigma vormt het een hoge drempel om op de zone te kunnen werken, drijft het sekswerkers aan wie een vergunning geweigerd wordt in de illegaliteit, waar zij een groter risico op geweld en misbruik lopen en beïnvloedt het hun toegang tot gezondheidszorg, hulpverlening en politie negatief.

Tot slot

Een positieve grondhouding van de gemeente Nijmegen met betrekking tot de tippelzone en een actieve bijdrage aan de de-stigmatisering van sekswerkers is zeer welkom. Zo een grondhouding en een consistent beleid draagt bij aan draagt bij de verbetering van de positie van sekswerkers, het aanpakken van misstanden, waaronder mensenhandel en andere vormen van geweld, én aan het voorkomen van problemen zoals die zich voordoen na het sluiten van een tippelzone, waar bijvoorbeeld de gemeente Utrecht nu mee te kampen heeft. De gemeente Nijmegen kan zo bovendien een voorbeeld zijn voor andere gemeenten.

Postbus 93639 | Nieuwe Achtergracht 164, 1018WV Amsterdam | T 31 (0)20 525 8113 | info@clara-wichmann.nl
www.clara-wichmann.nl | KvK 41180745 | IBAN NL03 INGB 0000 6434 64